

WOJEWODA WIELKOPOLSKI

Poznań, 13 czerwca 2024 r.

PS-II.431.2.7.2023.8.12

Pan
Mateusz Jandy
Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej
w Nowym Tomysłu
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 8
64-300 Nowy Tomyśl

ZALECENIA POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.), zwanej dalej *ustawą*, *ustawą o pomocy społecznej* lub określanej skrótem *ups*, zespół inspektorów z Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu przeprowadził kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu, z siedzibą pod adresem: ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 8, 64-300 Nowy Tomyśl, zwanym dalej *Ośrodkiem* lub *OPS*.

Zakres kontroli obejmował realizację zadań określonych ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz zgodność zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami, w okresie od 1.01.2023 r. do dnia zakończenia kontroli oraz działania wcześniejsze, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.

Ustaień kontroli dokonano na podstawie analizy dokumentów merytorycznych. Dodatkowych wyjaśnień w trakcie kontroli udzielał p. Mateusz Jandy - Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu. Szczegółowe ustalenia z kontroli, zawarto w protokole kontroli, podpisanym przez Dyrektora OPS w dniu 24.05.2024 r.

W toku kontroli ustalono, że podstawę formalno – prawną działalności Ośrodka w okresie objętym kontrolą stanowiły:

- Statut Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu, nadany Uchwałą nr XXX/227/2008 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie: Uchwalenia Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu, zmieniony Uchwałą Nr XXXI/250/2008 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 19 grudnia 2008 r., Uchwałą Nr XV/123/2011 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 02 grudnia 2011 r. oraz Uchwałą nr XXIII/294/2020 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 29 czerwca 2020 r.
- Regulamin organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu nadany Zarządzeniem nr 11/2020 Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu z dnia 10 września 2020 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu.

Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu realizował zadania z zakresu pomocy społecznej na podstawie uchwał Rady Miejskiej, w tym:

- w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania, a także szczegółowych warunków przyznawania usług sąsiedzkich, wymiaru i zakresu

usług sąsiedzkich oraz sposobu rozliczania wykonywania takich usług, co jest zgodne z art. 50 ust. 6 i 6a ups,

- dotyczących ustanowienia gminnych programów osłonowych, w tym: wieloletniego programu osłonowego p.n. „Pomoc gminy w zakresie posiłku” na lata 2019 – 2023 oraz na lata 2024-2028, „Teleopieka dla mieszkańców Gminy Nowy Tomyśl w roku 2023”, gminnego programu dla rodzin wielodzietnych „Karta Dużej Rodziny Gminy Nowy Tomyśl”, co jest zgodne z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ups,
- dotyczących realizacji programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023 oraz na lata 2024-2028, co jest zgodne z art. 18 ust. 1 pkt. 6 ups,
- w sprawie zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych lub schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, co jest zgodne z art. 97 ust. 5 ups,
- w sprawie zasad zwrotu wydatków za świadczenia z pomocy społecznej z zakresu zadań własnych gminy, co jest zgodne z art. 96 ust. 4 ups.

Gmina Nowy Tomyśl posiada Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowy Tomyśl na lata 2021-2027, przyjętą Uchwałą nr XLII/521/2021 Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu z dnia 22 grudnia 2021 r. W 2023 r. sporządzono również Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2022. Tym samym zrealizowane zostały zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym wskazane w art. 17 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

W odniesieniu do zasobów kadrowych i kwalifikacji kadry stwierdzono, że Dyrektor OPS, Zastępca Dyrektora OPS oraz wszyscy pracownicy realizujący zadania z zakresu pomocy społecznej posiadają wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe, wymagane na zajmowanych stanowiskach. Wszyscy pracownicy, którzy otrzymali wyższy stopień awansu zawodowego spełniają także wymogi kwalifikacyjne określone w art. 121 b ups.

Ponadto stwierdzono, że OPS spełnia wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych, określony w art. 110 ust. 11 ustawy, dotyczący zatrudnienia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną. Biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych pracowników socjalnych ośrodek spełnia także wymóg zatrudnienia nie mniej niż 3 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy, określony w art. 110 ust. 12 ups.

W toku kontroli stwierdzono, że Ośrodek realizował zadania własne o charakterze obowiązkowym gminy (art. 17 ust. 1 ups), zadania własne gminy (art. 17 ust. 2 ups) oraz zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej (art. 18 ups), zgodnie ze stwierdzonym na terenie gminy zapotrzebowaniem. Do zadań realizowanych w okresie objętym kontrolą należało: wypłacanie wynagrodzenia należnego opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznanego przez sąd, opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne,

sprawienie pogrzebu, udzielenie schronienia, zapewnienie posiłku, praca socjalna, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dożywianie dzieci, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu, pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, sporządzanie sprawozdawczości, tworzenie i realizacja programów osłonowych, współpraca z powiatowym urzędem pracy, a także przyznawanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, w tym: przyznawania i wypłacanie zasiłków stałych, zasiłków okresowych, zasiłków celowych, zasiłków celowych specjalnych, zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego.

OPS w Nowym Tomyślu realizował także zadania wynikające z rządowych programów pomocy społecznej, w tym: „Posiłek w szkole i w domu”, „Korpus Wsparcia Seniorów” (kontrolowana jednostka była koordynatorem programu „Teleopieka dla mieszkańców Gminy Nowy Tomyśl na 2023 rok” i wdrażała na terenie gminy usługę teleopieki finansowaną częściowo z programu Korpus Wsparcia Seniorów), „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024.

Kontrolowana jednostka wykazywała dużą aktywność w zakresie realizacji przedsięwzięć, których celem była poprawa jakości życia mieszkańców gminy – zwłaszcza zamieszkujących teren gminy seniorów.

W gminie Nowy Tomyśl zidentyfikowane przez Samorząd zadania w zakresie opieki nad potrzebami osób starszych znalazły wyraz w działaniu polegającym na zorganizowaniu Domu Dziennego Pobytu zapewniającego zajęcia i inne formy socjalizacyjne osobom starszym (w wieku powyżej 60 lat). Opisano je trafnie w treści regulaminu ww. jednostki. Dom podejmuje liczne inicjatywy na rzecz seniorów, w tym: organizacja wyjazdów, imprez okolicznościowych, zapewnienie możliwości uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych. W ramach bieżących działań Dom świadczy usługi terapii zajęciowej oraz rehabilitacji ruchowej. Z kroniki dokumentującej działalność placówki, a także z oświadczeń Dyrektora OPS wynika, że oferta Domu jest bardzo bogata i adekwatna do potrzeb, zainteresowań oraz stopnia sprawności uczestników.

Dziennego Domu Pobytu nie można jednak uznać za komórkę organizacyjną ośrodka, bowiem za komórkę organizacyjną w ramach instytucji uznajemy zespół ludzi (stanowisk pracy) odpowiedzialnych za wykonywanie podobnych zadań.

Dzienny Dom Pobytu zorganizowany i działający w sposób, jaki to ma miejsce w gminie Nowy Tomyśl jest ośrodkiem wsparcia w rozumieniu art. 51 ustawy o pomocy społecznej, co rozumieć należy jako zespół uwarunkowań organizacyjnych mających zapewnić realizację zidentyfikowanego zadania w zakresie pomocy społecznej, a takim zadaniem jest zapewnienie dziennej opieki osobom starszym narażonym na wykluczenie społeczne z uwagi na wiek oraz sytuację indywidualną, co mieści się w katalogu zadań pomocy społecznej określonym w art. 15 ww. ustawy. Zgodnie z art. 15 ust. 5 i 6 pomoc społeczna polega

również na realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych oraz rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Podkreślić trzeba, że sposób umieszczenia Dziennego Domu Pomocy jako ośrodka wsparcia w rozumieniu ustawy, w strukturze organizacyjnej nie jest limitowany przez tę ustawę.

Pojęcie „ośrodek wsparcia” ma charakter merytoryczny, obejmuje jedynie wyraz organizacyjny realizacji zidentyfikowanego zadania w zakresie pomocy społecznej według uznania samorządu.

W takiej sytuacji umieszczenie Dziennego Domu Pobytu w strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej nie jest niewłaściwe, a wręcz wydaje się być uzasadnione względami merytorycznymi (zakres zadań). Z powyższego wynika, że umiejscowienie Dziennego Domu Pobytu w strukturach OPS, brak świadczenia usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych, a także fakt, że ustawa nie wymienia wśród ośrodków wsparcia dziennego domu pobytu lecz dzienny dom pomocy i klub samopomocy nie powoduje, że Dziennego Domu Pobytu w Nowym Tomyszu nie można zakwalifikować jako ośrodka wsparcia. Zarówno fakt funkcjonowania w strukturach ośrodka, jak i nazewnictwo nie mają tutaj wpływu na kwalifikacje. Kluczowy jest natomiast sposób funkcjonowania Dziennego Domu Pobytu, który powoduje, że należałoby go zakwalifikować jako jeden z ośrodków wsparcia, o których mowa w art. 51 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej - przy zachowaniu odpowiedniego dla każdego z nich trybu kwalifikowanie do uczestnictwa (przyznanie świadczeń w formie uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy nie wymaga wydania decyzji administracyjnej, w przeciwieństwie do dziennego domu pobytu).

Odnosząc się do prawidłowości przyznawania w drodze decyzji świadczeń z pomocy społecznej należy stwierdzić, że we wszystkich sprawach decyzje administracyjne wydawane były terminowo, a ich wydanie poprzedzone było przeprowadzeniem rodzinnego wywiadu środowiskowego. Każda ze skontrolowanych decyzji zawierała podstawę prawną, uzasadnienie oraz pouczenie. W większości przypadków podstawy prawne decyzji zawierały wszystkie niezbędne przepisy, na których organ oparł się wydając rozstrzygnięcie, uzasadnienia zawierały część faktyczną i prawną, natomiast pouczenia, informacje o prawach i obowiązkach świadczeniobiorców. Wywiady środowiskowe, które znajdowały się w poddanych kontroli aktach, poza 1 wyjątkiem, były sporządzone na prawidłowym - zgodnym z Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz.U. z 2021 r. poz. 893), druku wywiadu, większość z nich była kompletnie i poprawnie wypełniona. W każdej ze spraw poddanych kontroli zebrano komplet dokumentacji niezbędnej do ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej klienta. Wywiady środowiskowe była przeprowadzone w terminie 14 dni roboczych od powzięcia wiadomości o konieczności przeprowadzenia. Dochód osób i rodzin uzyskujących prawa do świadczeń z pomocy społecznej każdorazowo obliczany był prawidłowo. Nie stwierdzono przypadków przyznania świadczenia osobom nieuprawnionym ani nieprawidłowości związanych z ustaleniem jego wysokości.

Z uwagi na ustalenia opisane poniżej, jednostkę kontrolowaną oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniami.

W toku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Brak właściwego ustrukturyzowania Dziennego Domu Pobytu funkcjonującego w ramach OPS (Dom działa jako komórka organizacyjna OPS, pomimo, że charakter prowadzonej działalności wskazuje, iż jest to ośrodek wsparcia) oraz stosowanie w odniesieniu do ww. placówki nomenklatury niezgodnej z ustawą o pomocy społecznej. Powyższe jest niezgodne z art. 51 ustawy o pomocy społecznej.

2. Sposób sprawienia pogrzebu ustalony został w drodze zarządzenie burmistrza, nie zaś w drodze uchwały organu stanowiącego, co jest niezgodne z art. 44 ustawy o pomocy społecznej w związku z art. 18 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.) - jeśli nie wskazano konkretnego organu gminy, należy stosować przepisy ogólne, przewidujące domniemanie kompetencji rady gminy, wynikające z art. 18 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym).

Ponadto stwierdzono następujące uchybienia:

1. Zapisy regulaminu Dziennego Domu Pobytu zawierają postanowienia, które nie mają zastosowania w praktyce – w tym dotyczące zapewnienia jednego gorącego posiłku – obiadu oraz uregulowania odpłatności za posiłki w uchwale Rady Miejskiej w Nowym Tomysłu.

2. Uchybienia stwierdzone w poddanych kontroli decyzjach administracyjnych, w tym:

- powoływanie w decyzjach przepisów nie znajdujących zastosowania w sprawie, tj. nieadekwatnych do ustalonego stanu faktycznego i sytuacji klienta lub rodzaju świadczenia, będącego przedmiotem decyzji:

- w podstawie prawnej 1 decyzji dotyczącej przyznania pomocy w formie zasiłku celowego z tytułu zdarzenia losowego powołano art. 17 ust. 1 pkt 5 uops, zamiast art. 17 ust. 1 pkt 6 ups,
- w podstawie prawnej oraz w uzasadnieniu 1 decyzji dotyczącej przyznania zasiłku okresowego powołano art. 3 ust. 4 ups,
- w pouczeniu 2 decyzji odmawiających przyznania świadczenia (w tym 1 odmowa zasiłku okresowego oraz 1 zasiłku celowego) znalazło się pouczenie klienta o obowiązku poinformowania o zmianie sytuacji mającej wpływ na przyznane świadczenie oraz o świadczeniach nienależnie pobranych,
- w 4 przypadkach w uzasadnieniu decyzji przyznającej zasiłek celowy wyróżnić można jedynie część faktyczną, brak natomiast części prawnej uzasadnienia, bądź jest ona ograniczona jedynie do wyjaśnienia części przepisów, z czego w 2 przypadkach decyzja nie była zgodna z żądaniem strony,

- w pouczeniu 1 decyzji dotyczącej zmiany odpłatności za DPS brak wyjaśnienia treści art. 109 ups.

5. Uchybienia stwierdzone w postępowaniach dotyczących przyznania świadczeń z pomocy społecznej:

- błędy w kwestionariuszach rodzinnych wywiadów środowiskowych:

- brak planu pomocy sporządzonego przez pracownika OPS w Nowym Tomyszu w sytuacji, gdy wywiad przeprowadzony był przez pracownika socjalnego innej instytucji (DPS) – w 2 przypadkach dotyczących zmiany odpłatności za DPS lub brak zatwierdzenia w takim przypadku planu pomocy przez Dyrektora OPS w Nowym Tomyszu – w 1 przypadku dotyczącym zmiany odpłatności za DPS,

- w 1 przypadku sporządzono rodzinny wywiad środowiskowy na nieaktualnym – niezgodnym z rozporządzeniem w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego druku – w postępowaniu dotyczącym przyznania świadczenia z tytułu zdarzenia losowego,

- w 1 przypadku kwestionariusz rodzinnego wywiadu środowiskowego zawierał puste, niewypełnione pola – w postępowaniu dotyczącym przyznania usług opiekuńczych,

- w 1 przypadku brak daty przy planie pomocy – w przypadku zmiany zasiłku stałego,

- zawiadomienie o zakończeniu postępowania wysłano do klienta przed upływem 7 dni wyznaczonych we wszczęciu postępowaniu na możliwość uzupełnienia materiału dowodowego – w 5 przypadkach, w tym 3 dotyczących zmiany wysokości zasiłku stałego i 2 dotyczących zmiany odpłatności za usługi opiekuńcze,

- w 1 przypadku brak w aktach zwrotnego potwierdzenia odbioru decyzji.

Wobec powyższego, działając na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zalecam:

1. Podjęcie działań zmierzających do ustrukturyzowania w kwestiach formalno – organizacyjnych Dziennego Domu Pobytu jako ośrodka wsparcia oraz dostosowanie dokumentów organizacyjnych jednostki do stanu faktycznego, w tym wyeliminowanie zapisów w regulaminie jednostki, które nie mają zastosowania w praktyce.

2. Spowodowanie podjęcia przez organ stanowiący uchwały w sprawie zasad sprawienia pogrzebu, co będzie zgodne z art. 18 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym.

3. Dochowanie należytej staranności podczas wydawania decyzji administracyjnych w sprawach uprawnień do świadczeń z pomocy społecznej:

a) W podstawach prawnych przywoływanie przepisów adekwatnych do ustalonej sytuacji i rozstrzygnięcia, na których organ oparł się wydając decyzję, co będzie zgodne z art. 107 § 1 pkt. 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 572), zwanej dalej *kpa*.

b) Konstruowanie uzasadnienia decyzji w taki sposób aby zawierało uzasadnienie faktyczne oraz prawne, a także wyjaśnienie tych przepisów, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia, co będzie zgodne z art. 107 § 3 *kpa*.

- c) Konstruowanie pouczenia decyzji w taki sposób aby stanowiło dla klienta informację o przysługujących mu prawach i nakładanych na niego obowiązkach, stosownie do przedmiotu rozstrzygnięcia.
 - d) Każdorazowe stosowanie się do przepisów kpa, dotyczących doręczeń oraz przechowywanie w aktach sprawy zwrotnych potwierdzeń odbioru decyzji.
4. Dochowanie należytej staranności przy sporządzaniu rodzinnych wywiadów środowiskowych, w tym: rzetelne i dokładne wypełnianie druków rodzinnych wywiadów środowiskowych, uzupełnianie ich o daty w wymaganych miejscach, stosowanie aktualnych druków wywiadów oraz każdorazowe sporządzanie planu pomocy, który będzie zatwierdzony przez Dyrektora OPS lub inną uprawnioną osobę, co będzie zgodne z Rozporządzeniem w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Ponadto rekomenduje:

- 1. Rozważenie możliwości konstruowania zawiadomień o wszczęciu i zakończeniu postępowania z urzędu w taki sposób aby zawarte w nich daty i terminy nie budziły wątpliwości, co do tego, że organ umożliwił stronie czynny udział w postępowaniu.

Informacje końcowe

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej przysługuje Pani prawo zgłoszenia zastrzeżeń do Wojewody Wielkopolskiego, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszych zaleceń pokontrolnych. Jednocześnie pragnę przypomnieć, że zgodnie z art. 130 ust. 1 cytowanej ustawy, kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 zł do 12.000 zł.

Pisemnej informacji o sposobie wykonania zaleceń pokontrolnych oczekuję w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszych zaleceń.

z up. Wojewody Wielkopolskiego

Hanna Zawadka

Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej

*/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
klasyfikowanego certyfikatu/*

Do wiadomości:
Burmistrz Nowego Tomysła
ul. Poznańska 33
64 - 300 Nowy Tomysł